

Т. С. Сухомлин,

Рівненський державний гуманітарний університет,

м. Рівне

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті визначено основні психолого-педагогічні умови ефективної реалізації системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

The article deals with the main psychological and pedagogical conditions for the effective realization of foreign languages teachers' training system for the information technologies usage in their professional activity.

У сучасному суспільному просторі система освіти в Україні знаходиться у стані модернізації, зумовленої загальними тенденціями світового розвитку, а саме переходом до інформаційного суспільства. Одним з центральних напрямків модернізації освіти є її інформатизація, під якою розуміється процес забезпечення сфери освіти методологією та практикою розробки і оптимального використання інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання та виховання.

Постановка проблеми. Розробка та впровадження сучасних освітніх інформаційних технологій не зводиться лише до поглиблення знань, а й до розвитку професійної спрямованості майбутніх фахівців та досягнення нової якості організації навчально-виховного процесу. А тому формування та розвиток належного рівня інформаційної компетенції майбутніх учителів – є актуальним завданням, розв'язання якого сприятиме педагогічно доцільному використанню можливостей інформаційних технологій з метою вдосконалення навчально-виховного процесу сучасної середньої школи.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що найхарактернішим напрямком ефективності вузівської освіти є створення таких умов, в яких студент може зайняти активну позицію та найповніше проявити себе як суб'єкт навчальної діяльності, тобто створення позитивних умов для прогнозування подальшого навчання, залучення до нього студента на рівні не лише інтелектуальної, але й особистісної та соціальної активності [5, с. 81].

Практика викладання показує, що набуття високого рівня педагогічної майстерності – процес тривалий і дуже складний. Кожен викладач має самостійно обирати та впроваджувати ефективні форми і методи навчання. Як правило, глибше засвоєння матеріалу відбувається в процесі активної діяльності студентів із внесенням елементів певної новизни. Тому інноваційна діяльність викладача вищої школи пов’язана з реалізацією інноваційних технологій.

Сучасні інформаційні технології знаходять дедалі більшого застосування у вищій школі. У дослідженнях, присвячених цьому питанню, простежується думка, що впровадження інноваційних форм у навчання студентів сприяє підвищенню якості навчання і забезпечує інтерес студентів до пізнавальної та творчої діяльності. Впровадження інноваційних засобів під час проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів сприяє підвищенню рівня ініціативності студентів та ефективній реалізації навчання в цілому [3, с. 51].

Використання переваг інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів також частково дозволяє розв’язати наявне у сучасній вищій педагогічній школі протиріччя між: колективною формою організації навчання та індивідуальним характером діяльності вчителя; перевагою репродуктивних методів у процесі формування педагогічних умінь та творчим характером педагогічної діяльності майбутнього вчителя; необхідністю якомога раннього введення майбутнього вчителя у професійну діяльність та неготовністю до її виконання тощо.

Отже, **метою** даної статті є дослідження психологічних чинників ефективного впровадження сучасних інформаційних технологій у вищому навчальному закладі та визначення психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів іноземної мови до їх використання у професійній діяльності.

Необхідність формування та розвитку професійного рівня інформаційної компетенції майбутніх учителів іноземної мови зумовлена такими положеннями, як:

– *реалізація соціального замовлення, передбачається завдяки наявності сучасного суспільства*: 1) необхідність підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в галузі інформатики та інформаційних технологій; 2) необхідність використання педагогічних та інформаційних технологій для підготовки учнів до самостійної пізнавальної діяльності;

– *розвиток особистості майбутнього вчителя іноземної мови, його підготовка до самостійної продуктивної іншомовної діяльності в умовах інформаційного суспільства, що передбачає*: 1) розвиток конструктивного, алгоритмічного мислення завдяки особливостям взаємодії з інформаційними технологіями; 2) розвиток творчого мислення за рахунок зменшення обсягу репродуктивної діяльності;

3) розвиток комунікативних здатностей вчителя на основі виконання спільних проєктів з учнями із країн, мова яких вивчається; 4) формування вміння приймати оптимальні рішення у складній ситуації (під час мовних телекомунікаційних ділових ігор, роботи з програмами-тренажерами тощо); 5) розвиток умінь філологічної дослідницької діяльності (під час роботи з моделюючими програмами та інтелектуальними навчальними системами);

– *інтенсифікація усіх рівнів навчально-виховного процесу*: 1) підвищення ефективності та якості навчання завдяки використанню інформаційних технологій; 2) виокремлення та практичне використання стимулів активізації пізнавальної діяльності учнів; 3) поглиблення міжпредметних зв'язків у результаті використання сучасних засобів обробки інформації у процесі розв'язання навчальних завдань [4, с. 99].

Застосування вчителем на уроках іноземної мови інформаційних технологій дозволяє ефективно відзначити новизну навчального матеріалу; продемонструвати його зв'язок з історією, цікавими фактами життя; навести приклади практичного застосування знань іноземної мови; здійснити впровадження проблемного та евристичного навчання.

Слід зазначити, що в умовах інформатизації освіти, в професійно-педагогічній діяльності вчителя поряд із традиційними функціями з'являється необхідність виконання зовсім нових. Однією з них є інформаційна та мотиваційна підтримка самостійності набуття учнями знань, яка полягає в створенні засобами педагогічної діяльності умов для прояву самостійності, творчості, відповідальності учнів та формування мотивації неперервної освіти.

А тому в процесі навчання майбутніх вчителів іноземної мови у вищому навчальному закладі постає ціль створення цілісної системи знань, умінь і навичок з використання сучасних інформаційних технологій та набуття досвіду самостійної роботи з відповідними технічними засобами.

Так, Е.І. Кузнєцов виокремлює такі важливі компоненти у професійній підготовці вчителя:

– загальноосвітній (знання, якими має володіти будь-який громадянин інформаційного суспільства);

– світоглядний (знання, що стосуються соціально-гуманітарної сфери і відображають проблеми, пов'язані з наслідками інформатизації, її впливу на особистість, освіту, суспільство в цілому);

– психолого-педагогічний компонент (знання, вміння та навички, специфічні для педагогічної діяльності);

– технологічний (основні знання та вміння, пов'язані зі специфікою інформаційних технологій, що застосовуються у навчальному процесі) [2, с. 78].

Л.І. Морська виділяє чотири напрямки підготовки педагогічних кадрів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

Перший напрямок підготовки вчителя – навчання загальних основ інформаційних технологій, розвиток ключового рівня інформаційної компетенції вчителя. Така підготовка має здійснюватися ще у середній школі. У вищих педагогічних закладах завданням курсу інформатики є, передусім, вирівнювання знань студентів.

Другий напрямок – вивчення інформаційних технологій відповідно до певної спеціальності вчителя. Курси щодо підготовки інформаційних технологій у конкретній предметній галузі мають бути тісно пов’язані з основними курсами обраної студентом спеціальності і займати провідне місце у предметному блоці навчального плану.

У межах третього напрямку вчитель має оволодіти загальною теорією та методикою використання засобів інформаційних технологій у професійній педагогічній діяльності. Проте, методика використання інформаційних технологій з метою підвищення ефективності навчання повинна зайняти особливе місце у психолого-педагогічному блоці в якості окремого предмету або в курсі методики навчання даного предмету. Такий курс має бути достатньо універсальним, оскільки існують теоретичні положення та технології, що застосовуються вчителями усіх предметів.

Четвертий напрямок передбачає підготовку до використання у процесі навчання спеціально орієнтованих на певний предмет засобів інформаційних технологій (наприклад, “Інформаційні технології у навчанні іноземних мов”) [4, с. 100].

Не зважаючи на існування значної кількості наукових досліджень з метою розв’язання методологічних та методичних проблем, належної підготовки педагога до здійснення ефективної професійної діяльності в інформаційному суспільстві, доцільно виділити психологічні та педагогічні умови успішного вирішення зазначеної проблеми.

Психологічні умови передбачають:

– формування позитивної мотивації з метою подолання психологічного бар’єру застосування засобів інформаційних технологій у навчанні учнів;

– формування позитивної мотивації до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності майбутнього вчителя іноземної мови.

Педагогічні умови, що проявляються у практичній реалізації навчально-виховного процесу у вищій школі, містять:

– співвіднесення результатів підготовки майбутніх учителів іноземної мови з вимогами, зумовленими інформаційною діяльністю спеціаліста;

– співвіднесення змісту навчальних курсів, спрямованих на формування та розвиток професійного рівня інформаційної компетент-

ності майбутнього вчителя іноземної мови, з основними тенденціями та особливостями інформатизації системи освіти;

– спрямування на активізацію пізнавальних процесів завдяки застосуванню сучасних методів і засобів навчання на різних етапах професійної підготовки;

– оптимальне поєднання загальних, групових та індивідуальних форм організації навчального процесу у вищому навчальному педагогічному закладі, створення умов для організації самостійної роботи студентів [4, с. 101].

Висновки. Аналіз проблеми ефективного впровадження сучасних інформаційних технологій у вищому навчальному закладі та визначення психолого-педагогічних чинників підготовки майбутніх учителів іноземної мови до їх використання у професійній діяльності дозволив визначити умови, виконання яких позитивно впливатиме на розвиток професійного рівня інформаційної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови, а також сприятиме розв'язанню проблем, пов'язаних з інформатизацією процесу навчання іноземних мов, за умов належної організації професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

Література

1. Карташова Л.А. Створення умов формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес [Електронний ресурс] / Л.А. Карташова // Інформаційні технології – в навчання! – 2008. – Режим доступу: <http://lkartashova.at.ua/publ/2-1-0-31>.

2. Кузнецов Э.И. Общеобразовательные и образовательные аспекты изучения информатики и вычислительной техники в педагогическом институте: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.02 / Кузнецов Эдуард Иванович. – М., 1990. – 437 с.

3. Макаренко М.Б. Використання інноваційних технологій для підвищення мотивації навчальної діяльності студентів вищої школи / М.Б. Макаренко // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – 2008. – Вип. 53. – С. 51 – 55.

4. Морська Л.І. Дидактичні основи підготовки майбутнього вчителя іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності / Л. І. Морська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – № 37. – С. 99 – 102.

5. Морська Л.І. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності / Л.І. Морська // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – 2007. – Вип. 49. – С. 80 – 85.